

№ 10. S. 260–267. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2024-10-260-267> URL: https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2024-10_0-pages-260_267.pdf

3. National Institute for strategic studiens 2024. Retrieved from URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/sotsialna-polityka/vidnovlennya-rynku-pratsi-v-ukrayini-v-umovakh-viyny-rehionalni>

4. Milyaeva V., Prystai O. Psychological aspect of managerial competence of heads of secondary education institutions in conditions of educational reforms. *Pedagogical education: theory and practice. Psychology. Pedagogy*. 2019. № 31. S. 54–58. DOI: 10.28925/2311–2409 URL: file:///D:/User/Downloads/Potip_2019_31_11.pdf

5. Yelnikova G.V. Competency-based approach to modeling the professional activity of a university. *Theory and methods of education management* 2010. № 4. URL: http://umo.edu.ua/images/content/nashi_vydanya/metod_upr_osvit/v_4/6.pdf

Олена НЕВМЕРЖИЦЬКА,
(Дрогобич)
Андрій КОЗІБРОДА
(Львів)

ОСВІТА В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ: ПІДГОТОВКА ФАХІВЦЯ МАЙБУТНЬОГО

Сучасний світ – мінливий та непередбачуваний. Його нестабільність та невизначеність спровоковані швидкими технологічними змінами, глобальними кризами, воєнними подіями та соціальними трансформаціями. У такому світі традиційні моделі освіти, що орієнтуються на стабільність і передбачуваність, виявляються недостатньо ефективними у процесі підготовки фахівців, здатних діяти в умовах постійних змін.

А отже, у педагогічній науці та освітній сфері спостерігається перехід від знаннєвої парадигми до компетентнісної. Сьогодні майбутні фахівці мають бути готовими діяти у складних умовах, що актуалізує необхідність формування у них гнучкості мислення, здатності до швидкого навчання, вміння працювати з великими масивами інформації, готовності до змін і адаптації у нових умовах. Серед ключових компетентностей фахівця майбутнього виділяють

критичне мислення і аналітичні навички, емоційний інтелект та комунікацію, креативність і здатність до інновацій, цифрову компетентність, стресостійкість та психологічну адаптивність, уміння навчатися упродовж життя [3].

З огляду на це у підготовці активних, ініціативних, творчих фахівців важливим стає використання активних методів навчання, що базуються на діалозі, самостійному розв'язанні практичних завдань, інтерактивній співпраці та забезпечують здобувачам освіти пізнавальну активність і бажання діяти. Сьогодні у закладах вищої освіти все частіше використовуються проблемно-орієнтоване навчання, проєктні методи, навчання через досвід тощо. Вони дозволяють розвивати мислення студентів, сприяють їхньому залученню до розв'язання проблемних ситуацій, забезпечувати розвиток і саморозвиток особистості студентів, їхнє уміння рефлексувати [2, с. 77].

Сучасні реалії спонукають до практикування у закладах вищої освіти змішаного та дистанційного навчання, що пов'язано як з неможливістю організувати очне навчання на окремих територіях, так і з потребою залучення до освітнього процесу студентів, які фізично перебувають за межами України. Іноді ж з допомогою цих технологій видається доцільним забезпечувати реалізацію певних дидактичних завдань. Цифрові технології стають не лише інструментом навчання, але й середовищем професійної діяльності. Використання платформ, таких як Moodle, Google Classroom, Zoom, забезпечує персоналізацію навчання, розвиток самостійності здобувачів освіти, формування у них цифрової культури, розширюють доступ до освітніх ресурсів. З їх допомогою студенти отримують можливість працювати у зручному темпі, довільну кількість разів повертатися до потрібної інформації, працювати на достатньому рівні складності, отримувати найновіші наукові дані тощо.

Однак попри технологізацію, важливо, щоб освіта зберігала гуманістичний характер. Адже, як стверджує С. Вдович, «гуманізація... є ключовою передумовою формування зрілої, духовно багатой, морально відповідальної та соціально активної особистості» [1, с. 22]. Сьогодні у професійній підготовці фахівців важливими залишаються підтримка особистісного розвитку, формування цінностей і відповідальності, розвиток емпатії та етичного мислення, створення безпечного освітнього середовища тощо.

Водночас реалізація цих завдань у сучасних умовах супроводжується низкою викликів та ризиків, що потребують наукового осмислення і практичного врахування. До них, зокрема, належать: нестабільність освітніх умов, цифрова нерівність, перевантаження інформацією, зниження якості міжособистісної взаємодії, психологічне виснаження учасників освітнього процесу. Безперечно, воєнні дії, економічна нестабільність, стресові умови життя перешкоджають функціонуванню освітньої системи та знижують її передбачуваність. Студенти стикаються з великим обсягом інформації, яку часто нездатні критично осмислити, що ускладнює формування системних знань. Зростає частка опосередкованої комунікації, а відтак звужується жива міжособистісна взаємодія, послаблюються соціальні зв'язки. Сукупність названих чинників спричиняють в учасників освітнього процесу психологічне вигорання, емоційне напруження, зниження навчальної мотивації тощо.

За таких умов особливої актуальності набуває визначення перспектив розвитку освіти, спрямованих на підвищення її адаптивності й ефективності. Аналіз наукової літератури та спостереження за педагогічною практикою дали змогу виділити такі перспективні напрями: інтеграція штучного інтелекту у навчання, розвиток адаптивних освітніх систем, максимальна індивідуалізація освітніх траєкторій, посилення ролі неформальної освіти та мікрокваліфікацій, формування культури безперервного навчання.

Отже, освіта в умовах невизначеності повинна орієнтуватися не лише на передачу знань, але і на формування здатності діяти в складних та змінних ситуаціях. Підготовка фахівця майбутнього передбачає поєднання професійних, цифрових і особистісних компетентностей, що забезпечують його адаптивність, мобільність і готовність до безперервного розвитку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вдович С. М. Гуманізація освітнього процесу як основа особистісного розвитку молоді. *Наукові записки Львівського державного університету безпеки життєдіяльності. Педагогіка і психологія*. 2025. № 2 (6). С. 18–23.
2. Дяченко-Богун М. Активні методи навчання у вищому навчальному закладі. *Витоки педагогічної майстерності*. 2014. Вип. 14. С. 74–79.

3. Kujawa B. Kompetencje przyszłości: 8 umiejętności, które pomogą ci odnaleźć się na rynku pracy. *Samelane*. 2023. 15 września. URL: <https://samelane.com/pl/blog/kompetencje-przyszlosci/>

*Тетяна ПАНТЮК,
Богдан КУДЛАТИЙ
(Дрогобич)*

УКРАЇНСЬКА ОСВІТА КРІЗЬ ПРИЗМУ ВИКЛИКІВ ТА РИЗИКІВ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА

В умовах сучасного складного і динамічного розвитку суспільства актуалізується проблема організації освітнього процесу, який забезпечив би комфортний розвиток кожної людини з раннього віку і впродовж усього життя та сталий розвиток людського суспільства задля життя майбутніх поколінь. Ці питання видаються складними, суперечливими і не розв'язаними в умовах сьогодення.

Цивілізований світ робить спробу пошуку оптимальних освітніх моделей, які враховували б глобальні процеси інформатизації, цифровізації, технологізації, роль штучного інтелекту, проблеми віддаленого навчання, освіти людей з особливими освітніми потребами тощо. Всі ці питання потребують, з одного боку, окремих наукових підходів, з іншого – консолідації спільних зусиль і розгортання міждисциплінарних досліджень. Учені відзначають, що «вплив тотальної інформатизації на людське життя вимагає переосмислення означеної проблеми і пошуку дієвих шляхів для власне розвитку мислення людини з раннього віку, а не його деградації через отримання готової, часом сумнівно якісної інформації» [1, с.16].

Проте класична класно-урочна система з її стандартизацією та орієнтацією на середнього учня залишається у переважній більшості освітніх систем пріоритетною, оскільки забезпечує масовість навчання і забезпечує рівний доступ до освітніх закладів всіх членів суспільства. Не можемо, проте, заперечувати її універсальності, довершеності і користі – це один з найгеніальніших винаходів монахів, педагогів та громадських діячів свого часу.